

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«МІЖНАРОДНЕ ГРАНТОВЕ ФІНАНСУВАННЯ В
УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН, 6зф13м гр.
Ласкурійчук Іванна Іванівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кретьова Олена Ігорівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Міжнародне грантове фінансування в Україні з початком військового вторгнення набирає все більше обертів в залученні, використанні та реалізації цих коштів, відбувається збільшення кількості суб'єктів, що можуть отримати допомогу, а також кількість проектів що подаються на фінансування. Це відбувається з тих причин, що економічний розвиток України, його ключові сектори, особливо в теперішніх умовах потребують значної фінансової та інституційної підтримки. Грантові ресурси можуть забезпечити підтримку реформ, інноваційних проектів, розвиток бізнес-середовища, соціальних ініціатив та гуманітарних програм.

У сучасних умовах грантове фінансування виступає не лише джерелом ресурсів для реалізації соціальних, економічних та гуманітарних ініціатив, але й важливим механізмом інтеграції країни у світову спільноту.

На сьогодні міжнародні донори спрямовують значні кошти на розвиток різних секторів економіки України, серед яких особливе місце посідають цифровізація, освіта, енергетика, інновації, екологія та охорона здоров'я. Однак ефективність використання цих коштів значною мірою залежить від здатності національних і місцевих організацій правильно формувати та реалізовувати грантові проекти. В той же час залучення цих коштів стикається з низкою перешкод, як от недостатній рівень обізнаності організацій, бюрократичні перепони та слабкими механізмами управління грантами. Саме тому дослідження теоретичних та практичних аспектів міжнародного грантового фінансування є актуальним та своєчасним.

Серед наукових напрацювань та дослідників теми грантового фінансування також практики, які безпосередньо займаються залученням грантових коштів: Марченко О.В., Сушко Д.О., Кобеля-Звір М. Я., Звір Ю. В., Вашук О., Торбас О., Лемещенко-Лагода В., Сімахова А., Мандич А., Соколова А. М.

Отже, дослідження міжнародного грантового фінансування є вкрай важливим для розуміння його теоретичних основ, аналізу стану залучення та використання грантів, а також для формування рекомендацій щодо підвищення ефективності цієї діяльності. Це сприятиме розширенню міжнародного співробітництва, покращенню економічних показників України та забезпеченню сталого розвитку.

Мета дослідження. Метою роботи є вивчення теоретичних основ, аналіз стану та перспектив міжнародного грантового фінансування в Україні, а також розробка рекомендацій для підвищення ефективності залучення та використання грантових коштів.

Завдання.

- розкрити сутність та специфіку міжнародного грантового фінансування.
- охарактеризувати типологію грантових програм та механізми їх отримання.
- провести аналіз залучення міжнародних грантів в Україні.
- визначити основні проблеми та перешкоди у сфері грантового фінансування.
- оцінити вплив міжнародних грантів на економіку України.
- сформулювати перспективи розширення співпраці з міжнародними донорами.

- запропонувати рекомендації для підвищення ефективності використання грантових коштів.

Об'єкт дослідження — є залучення міжнародного грантового фінансування в Україні.

Предмет дослідження — механізми, стан, проблеми та перспективи використання міжнародного грантового фінансування в Україні.

Методи дослідження. У роботі використано такі методи:

аналіз та синтез для систематизації теоретичної бази щодо грантового фінансування

методи економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування для оцінки різних типів грантових програм.

статистичний метод для аналізу даних про залучення грантів в Україні.

експертної діагностики для визначення впливу грантів на економіку.

прогностичний метод для формування перспектив розширення співпраці з донорами.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи складається з нормативно-правових актів та Законів України, що регулюють залучення міжнародної технічної допомоги, офіційні стратегії та програми міжнародних організацій, річні звіти міжнародних донорів та фондів, що надають грантову підтримку, праці вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджують теоретичні аспекти грантового фінансування. Також аналітичні матеріали громадських організацій та установ, які брали участь у реалізації грантових проєктів, експертні звіти, успішно реалізовані грантові проєкти.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези:

Laskuriichuk I., Виклики та перспективи залучення міжнародного грантового фінансування для регіонального розвитку в Україні. Збірник наукових робіт «InterConf» за підсумками V Міжнародної науково-практичної конференції «PROGRESSIVE SCIENCE AND ACHIEVATIONS» (16-18 грудня 2024р; Даллас, США).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (43 найменування). Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок. Основний зміст викладено на 81 сторінці. Робота містить 9 таблиць, 9 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ»** розглядається сутність міжнародного грантового фінансування, його значення для розвитку економіки, а також основні типи грантових програм. Проаналізовано механізми отримання грантів, їх управління та контроль за реалізацією проєктів.

У другому розділі **«АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ»** оцінюється сучасний стан міжнародного

грантового фінансування в Україні, визначаються основні проблеми та перешкоди в залученні грантових коштів. Проведено аналіз головних грантових програм і їхнього впливу на розвиток української економіки.

У третьому розділі **«ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ГРАНТОВОГО ФІНАНСУВАННЯ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ»** досліджується вплив грантів на різні сектори економіки України. Розглянуто перспективи посилення співпраці з міжнародними донорами та запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності використання грантових коштів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було визначено, що міжнародне грантове фінансування є одним із ключових інструментів для підтримки економічного та соціального розвитку України, особливо в умовах сучасних викликів і трансформацій.

Гранти являють собою безповоротну фінансову допомогу, яка дозволяє реалізовувати проекти в різних сферах — від освіти і медицини до екології та інфраструктури. Здобутий аналіз підтвердив, що грантові програми є важливим джерелом фінансової підтримки для місцевих ініціатив, малого та середнього бізнесу, а також проектів, спрямованих на відновлення інфраструктури та підтримку громади.

Визначено, що грантові програми мають специфічні характеристики, що відрізняють їх від інших:

- надання із чітко визначеною метою;
- здійснюється за рахунок коштів, накопичених у фондах грантодавців;
- спрямовані на посилення інституційної, організаційної та фінансової спроможності отримувача;
- використовуються для впровадження конкретного проекту з метою досягнення економічних, соціальних, екологічних та наукових результатів;
- надаються у грошовій або натуральній формі;
- є безкоштовними і безповоротними;
- мають безвідкличний характер;
- здебільшого надаються на конкурсній основі;
- обмежені у часі;
- передбачають звітування на період виконання грантового проекту.

Грантовий проект має бути орієнтований на ціль, визначений в тривалості, бути неповторним та може мати високий ступінь складності, присутні системи моніторингу та оцінювання;

Дослідивши типологію міжнародних грантових програм, було з'ясовано, що для українських організацій доступний широкий спектр можливостей. Однак ефективність використання грантів значною мірою залежить від наявності чітких механізмів отримання, управління та моніторингу грантів. Важливими чинниками успішної роботи у сфері грантового фінансування є професійність у розробці проектів, відповідність їх вимогам донорів, а також наявність компетентних кадрів у сфері проектного менеджменту.

Огляд міжнародного грантового фінансування в Україні виявив позитивні тенденції у залученні грантів, проте ілюстрував значні проблеми в їхньому освоєнні. Адміністративні бар'єри, бюрократичні процедури, недостатня координація та низький рівень обізнаності серед потенційних грантоотримувачів залишаються ключовими перешкодами. Особливої уваги потребують питання прозорості конкурсного відбору, стратегічного планування проектів і підвищення кваліфікації кадрів.

У 2022 році кількість започаткованих проектів зросла майже в чотири рази — до 175, порівняно з 45 у 2021 році. Основну частину проектів становили гуманітарне реагування (33%) і сфери безпеки, гуманітарного розмінування, реформ, охорони здоров'я, освіти та науки (34%). Підтримка ветеранів складала лише 3%, а боротьба з корупцією отримала мінімальне фінансування. У 2023 році гуманітарне реагування залишилось лідером, а кількість проектів з відновлення інфраструктури зросла вдвічі.

Протягом 2022–2024 років основними напрямками були гуманітарне реагування (17,2%) та відбудова інфраструктури (9,4%). Ще 31,6% грантів поділено між «Демократією та ефективним управлінням», «Екологією та енергетикою» та «Охороною здоров'я». Підтримка ветеранів та антикорупційні проекти склали лише 1%.

Основними каналами інформування про гранти є спеціалізовані платформи (74%), соціальні мережі (64%) та e-mail розсилки (61%). 52% отримують інформацію від партнерів, 45% — від донорів. 20% респондентів вказують на потребу покращення комунікації з донорами, 18% — на спрощення процедур подання заявок і звітності.

Обґрунтовано необхідність вдосконалення механізмів співпраці з донорами, що включає підвищення кваліфікації грантоотримувачів, спрощення бюрократичних процедур та зміцнення комунікації з місцевими органами влади.

Таким чином, дослідження показують чітку тенденцію до зростання обсягів грантового фінансування, з особливим акцентом на гуманітарні потреби та відбудову інфраструктури в умовах війни, з одночасним збільшенням підтримки малого та середнього бізнесу. Водночас існує потреба в більш гнучких процедурах і покращенні комунікації між донорами та заявниками.

Сформовано список основних донорів, що діють в Україні:

1. Агентство США з міжнародного розвитку в Україні;
2. Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання»;
3. Міжнародний фонд «Відродження»;
4. Представництво Європейського Союзу в Україні;
5. Представництво «Фонду Фрідріха Науманна за Свободу» в Україні;
6. Програма розвитку ООН в Україні;
7. Програма МАТРА Посольства Нідерландів в Україні;
8. Фонд «Євразія»;
9. РАСТ в Україні;
10. Дитячий фонд ООН в Україні.

Аналіз впливу грантових коштів на економіку України засвідчив їхню ефективність у стимулюванні розвитку регіонів, створенні нових робочих місць і підтримці локальних ініціатив. Наприклад, діяльність Агенції регіонального розвитку

Одеської області за 2023 та 2023 роки демонструє важливість гнучкого підходу до співпраці з донорами та бізнесом, а також вагомі результати в підтримці стартапів і модернізації регіональної інфраструктури.

У 2023 році 54% грантових коштів було спрямовано на органи місцевого самоврядування, 23% — на громадськість, і ще 23% — на малі та середні підприємства. У 2024 році більшість грантових коштів (97%) було спрямовано саме на підтримку малого та середнього бізнесу, тоді як на громадські організації припало лише 3%. Це свідчить про те, що основний акцент у цей період зроблений на підтримку бізнесу, а підтримка громадських ініціатив є меншою у порівнянні з підтримкою бізнес-сектору.

Протягом цього часу Агенцією було залучено близько 200 мільйонів грн. в регіон для розвитку вищезгаданих секторів економіки.

Дослідивши перспективи розвитку грантового фінансування в Україні, було запропоновано конкретні заходи для підвищення ефективності використання грантів, зокрема через оптимізацію процедур подачі заявок і забезпечення більш гнучкого підходу в управлінні проектами.

У сучасних умовах, з огляду на вплив війни та економічні виклики, Україна має активізувати зусилля щодо залучення грантів у стратегічно важливих напрямках, зокрема у сфері відновлення інфраструктури, гуманітарної допомоги, екології та психічного здоров'я. Для цього запропоновано такі заходи:

- покращення комунікації між грантоотримувачами та донорами через систематичний зворотний зв'язок;
- розширення інституційної підтримки для підвищення кваліфікації грантоотримувачів;
- спрощення бюрократичних процедур;
- зміцнення співпраці донорів із місцевими органами влади.

Таким чином, міжнародне грантове фінансування залишається важливим фактором економічної стабільності України та каталізатором її сталого розвитку. Проте для забезпечення максимальної ефективності використання грантів необхідно активно вдосконалювати механізми взаємодії з донорами, адаптувати грантові програми до актуальних викликів і впроваджувати інноваційні підходи до управління проектами.

АНОТАЦІЯ

Ласкурійчук І.І., «Міжнародне грантове фінансування в Україні: перспективи та вплив на економіку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є залучення міжнародного грантового фінансування в Україні.

У роботі розглянуто сутність і типологію грантового фінансування, його роль у міжнародних економічних відносинах. Проаналізовано стан залучення грантових коштів в Україні, ключові програми, основні проблеми, що перешкоджають ефективному використанню грантів. Оцінено вплив грантового фінансування на економіку України, розглянуто успішний досвід залучення на регіональному рівні

Обґрунтовано рекомендації щодо підвищення ефективності залучення та управління міжнародними грантовими коштами для стимулювання економічного розвитку України.

Ключові слова: міжнародне грантове фінансування, міжнародні гранти, економічний розвиток, проекти, гранти, донори, управління грантовими проектами.

ANNOTATION

Laskuriichuk I.I., “International grant financing in Ukraine: perspectives and impact on the economy”.

Qualification work for a master's degree in specialty 292 “International Economic Relations” under the educational program “International Economic Relations.” - Odesa National Economic University - Odesa, 2024.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the attraction of international grant funding in Ukraine.

The essence and typology of grant financing, its role in international economic relations are considered in the work. The state of attracting grant funds in Ukraine, key programs, and the main problems that hinder the effective use of grants are analyzed. The impact of grant funding on the Ukrainian economy is assessed, and successful experience of attracting grants at the regional level is considered.

Recommendations for improving the efficiency of attracting and managing international grant funds to stimulate Ukraine's economic development are substantiated.

Keywords: international grant financing, international grants, economic development, projects, grants, donors, grant project management.